

Boris KORNILOV (1907 – 1938)

În prezentarea și traducerea lui Leo BUTNARU

E printre ultimii poeți de real talent, care au mai prins o gură de libertate, ca pe un ecou al avangardismului *sui generis*. Chiar dacă, june fraged, de un entuziasm ingenuu, participă la mișcarea pionieră și comsomolista, Boris Kornilov-poetul e în zona izvoarelor de inspirație ale imagismului esenian („Calul”) sau a tumultosului vers futurist maiakovskian („Tangaj pe Marea Caspică”). Sau – și acolo, în acele, deja, parcă, *retro-zone*, se află. Cu toate posibilele adrese-reverberații-de-ecou, prin care întreține legături estetice, tipologice cu predecesorii săi, Kornilov se afirmă ca un poet original, doar parțial „conform” cu sigla, deja ideologizată, ce i se impunea, impersonal, – de „poet al proletariatului”. O fi și așa ceva, nu zic, însă, înainte de toate, Kornilov e un artist veritabil, sensibil la vibrațiile primenitoare ale precedentelor două decenii de efervescentă creatoare sub însemnele avangardei.

S-a născut în satul Pokrovskoe din gubernia Novgorod. Scrie versuri de pe la 14-15 ani, când familia sa se stabilește în orașul Semionov. Debut în presă – 1923. La sfârșitul anului 1925, pleacă la Leningrad, unde face o carieră poetică remarcabilă, fiind recunoscut drept unul din cei mai talentați tineri scriitori din Rusia.

Membru al grupării literare de pe lângă revista „Smena” (Schimbul). Studiază la Cursurile Superioare de Stat de istoria artelor, unde o cunoaște pe Olga Bergolț, poetă cu care se căsătorește.

În 1928 debutează editorial cu volumul „Tinerete”, urmat de „Carte de versuri” și „Versuri și poeme” (ambele 1933). În 1932 scrie despre lichidarea chiaburimii, însă este acuzat că ar fi, din contră, un „aprig propagator al chiaburismului”. Curând, este cuprins de patima alcoolului, trece printr-o lungă criză de creație. În 1937, în toiul represaliilor politice, este arestat. În anul următor, moare în detenție. Reabilitat post-mortem.

CALUL

Zile-fetișcane,
ați plecat, drăguțelor,
mie numai cuvinte mi-ați lăsat, –
și în vis eu calul roibuleț
pe buzele lui mari l-am sărutat.

Îl scărpinam după urechi,
botul îi mângâiam
și-i priveam în triștii ochi adânci.
De tine-alături, de obicei, mă aflam,
dar nu știam ce-ași fi putut să-ți vorbesc
atunci.

Nu știam că pe lume sunt și alți cai,
cai de fier, netemători, de foc...
Dar tu, preabunule, nu m-ai fi-nțeles
pe mine – un altul deja, la nou soroc.

Vorbeam despre arături, despre trecut,
cum, în câmp, în luciu de sapă, oțelit,
în pajiști fragede și necosite
versurile mele ți-am citit...

Atât de scump și de drag îmi este
să-mi amintesc iubite vremuri duse,
cum, râzând, îți băgam între buze
pâinea pe care mama mi-o dăduse.

De aceea tu nici n-ai să-nțelegi, nu, fierul
pe care uzina satului i l-a menit,
cu care-i bine să hăcuiești pământul,
dar cu care nu se poate de vorbit.

Amurguri-băiețandri,
ați plecat, drăguților,
mie numai cuvinte mi-ați lăsat, –
și în vis eu calul roibuleț
pe buzele lui mari l-am sărutat.

(1925)

TANGAJ PE MAREA CASPICĂ

Dincolo de pupă – apa densă –
sărată, verzuie la culoare,
pe neașteptate înălțându-se
ea fantastic de înalt năvăște-a cabra
și, clătinaoare, trec valuri după valuri
din Baku spre Mahacikala.

Deja noi nu mai cântăm, nu discutăm,
apa atenția ne aține –
umblă-se-preumblă caspice talazuri
de neimaginată înălțime.

Iar pe urmă –
apele se potolesc –
noapte caspică,
moartă acalmie;
înfățișând frumusețea naturii,
stele risipiră o spuză măiastră;
de la Mahacikala
până spre Baku
luna multiplicată plutește pe-o coastă.

Iar eu stau, calmându-mă,
surzând ironic, ochii mi-i mijesc –
Marea Caspică nu mi-ar veni
decât cam pe la brâu –

vă asigur,
o trec
ca pe un pârâu.

Pe pământ noi cunoscăm tangaj și mai
sălbatic,
ne-a tot învărtejit prin otova-ntunecata
lume –
zdruncinatul – pe mare-și are începutul,
dar decade-n nelegiuire pe pământ anume.

Ne-a tot bălăbănit în șeile căzăcești,
de ne îngheța sângele-n vine,
noi iubeam fetișcane ticăloase, viclene,
căci ne clătina dragostea, vecine.

Să mai trag vreo vodcă, ceva?
Și vodca –
spirt fierbinte,
verde-vână în răutatea-i mare –
ce ne mai clatină cu cheful, vai, –
pe-o parte, pe alta,
apoi – ne cosește de pe picioare...

Doar stelele mai mitraliază
cu gloanțe de lup
și-mi spun:
„Pleacă de te culcă...
Să vezi ce vei visa...”
Clătinaându-se, casa-mi vine-n cale,
tu însuși te clatini, naiba să te ia...

Se răcește sarea
celui de-al nouălea rând de sudori
pe pielea spinării în saramură,
iar tangajul muncii mă zdruncină
mai abțin ca spirtul, războiul
și altă băutură.

Ce mi-i marea?
Ce treabă am eu
cu această primejdie vierzuie-ciudată?
Sarea greului, doborâtului corp
mai sărată e decât apa mării, toată.

Ce mi-i (vă întreb), dacă
dinții noștri
sunt albi, ca spuma –
și se clatină cântecele noastre
de la Baku
până la Mahacikala?

(1930)

PENINSULA APȘERON

Pe când plec din Baku
îmi amintesc ce văzui
eu – admiratorul muncii,
războiului și focului.
În templul adoratorilor focului
un idol de flăcări
nu știu din ce cauză
nu mă interesează.
Ei și? – pirolatrii aprind focul,
dau cu fruntea de piatră,
și răsare focul
în sus
fumegos, cornat.
– Nu! strig despre altcineva
care e ridicat pe mâini
și umeri de

brigăzile de șoc din Baku.
Nu regina Tamara,
ce cântă în stele, ci turcoaițele ce stau
într-o aliniere generală.
Pretutindeni le recunosc
după mândra ținută,
după cum albăstresc
feregelele aruncate
și, spulberând tânga,
ai putea crâcni ceva doar despre
oboseală, despre faptul că
munca ți-i peste puteri?
Pe dracu'!

Anume ăsta e Baku ce intră
în Transcaucazia
cucerită de englezi...
Vântul vui-bubui.
Timpul, ca meteorologie,
nu era cine știe ce –
valurile gri
izbiră cu forțe comune,
dar cheiul se-ndepărtă,
fluturând din năframe,
cu urări de bine
petrecându-ne.
Basta cu despărțirile!
Mergem spre geamandane,
să aliniem, chicotind,
proviziile, care și ce avem, –
să bem teliani*,
după care –
ce ni-i nouă apă, talaz
și mare?
Pretutindeni e minunat de trăit:
pe bordul spălat
abia venindu-ți în fire
de fel de fel de-nghesuială,
foarte curând puntea
se umplu de viață –
sunt așternute plapome,
se fierbe ceai.
Tihnit, pe odgonul orizontului
balansează navele petroliere.
Și se târâsc ceasurile,
clătinaându-se ticăind,
leit corăbioare,
fășâind pe apă,
și peste noi luna
lumină liniștită –
palidă cu măsură,
potrivit arătând bine.
Urmărind plictisiți
jocul focilor,
noi plutim și simțim –
ne apasă multe puduri
ale diverselor dispoziții,
diverselor impresii
de masă uniformă
celestă și acvatică.

Dar basta cu întinsul la vorbă –
să mergem la geamandane,
să aranjăm, chicotind,
proviziile în rând, să bem teliani, –
ce ni-i apă, talaz și mare?
Ieși-vom noi odată și odată
Din marea, din apa aceasta
Toată.

(1930-1931)

*Teliani – unul din vinurile gruzine.

**În templul
adoratorilor
focului
un idol de
flăcări
nu știu din ce
cauză
nu mă
interesează.
Ei și? –
pirolatrii
aprinde focul,
dau cu
fruntea de
piatră,
și răsare focul
în sus
fumegos,
cornat.**

traduceri

Povestirile lui Sorin Preda se termină așa cum încep – brusc, abrupt. Sunt decupaje dintr-o realitate obscură sau puțin obișnuită, alteori banalizată până la ignorare sau copleșită de plictis. Ele se constituie într-o înșiruire de secvențe fără pretenții, devitalizate, ștergându-se încet ca și existența personajelor, minimale de altfel, căci acestea sunt implicate în puține situații sau doar în una singură.

cronici

CĂRȚI ALE GENERAȚIEI '80

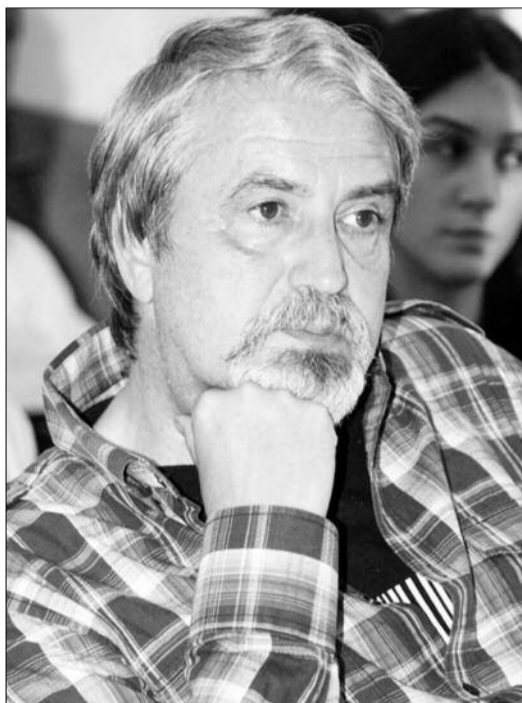
INDECIZIA ȘI OBSCURIZAREA CA MODALITĂȚI NARATIVE

La sfârșitul lui noiembrie 2014 s-a curmat și viața lui Sorin Preda, penultimul dintre prozatorii optzeciști marcanți din primul val, parcă într-o fatidică ordine a plecării. Plecare neașteptată, discretă, fiindcă majoritatea prietenilor și a foștilor colegi nu aflase de maladia de care el suferea, probabil de mai mult timp: se operase pe cord mai înainte cu vreo trei luni. Sorin a plecat așa cum a trăit: s-a furișat în „ceea lume” fără zgomot, fără a-și lua rămas bun în vreun fel. Ultima carte a lui remarcată de critică fusese un documentar – *Moromeții, ultimul capitol* – apărută în urmă cu patru ani la Editura Academiei; s-a dovedit, fără voie, adevăratul rămas bun. Până în ultimele zile ale vieții de aproape 63 de ani (fără trei săptămâni!), Sorin Preda ni s-a înfățișat ca un gazetar de talent, de gust, scrupulos în redactare dar plin de subtilități, așa cum începuse el la *Scânteia tineretului* în zorii anilor '80. Cititorii obișnuiți, nu numai de literatură, îl știau mulțumită comentariilor și reportajelor insolite, suculente, năstrușnice, inteligente, stilate, din *Formula AS*. Acolo a lucrat Sorin Preda aproximativ două decenii, după despărțirea de *Tineretul liber*, prin 1993 sau 1994. Ori, poate, mai devreme. În orice caz, la *Formula AS* a ajuns prin 1994. În anii din urmă se preocupa constant de teoria și practica presei, a publicat cel puțin trei cărți de tehnică a jurnalismului, și-a susținut un doctorat în domeniu și preda cursuri la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării din Universitatea București. Alături de *Moromeții, ultimul capitol*, cărțile cu subiecte legate de presă au fost cam singurele publicate de Sorin Preda după 1989: *Tehnici de redactare în presa scrisă* (2006), *Jurnalismul cultural și de opinie* (2006) și *Introducere în creativitatea publicitară* (2011).

Decent, chiar pudic, fâstâcându-se ori de câte ori careva îl pomenea în prezența lui pe unchiul Marin, Sorin Preda lăsase deoparte proza, cu care debutase și se făcuse cunoscut în deceniul optzecist. În 1988 publica a treia carte, romanul *Plus-minus o zi*, care a provocat un scandal de presă stârnit și întreținut de *Săptămâna culturală a Capitalei*. Formula și tematica nu se regăseau pe lista rețetarului prescrist de ideologii literari ai partidului comunist. În 1985 îi apăruse alt roman incomod, *Parțial color*, la Editura „Cartea Românească”. Tot acolo debutase Sorin Preda în 1981, cu volumul provocator intitulat *Povestiri terminate înainte de a începe*. Fusese și el înrolat în falanga de la *Noii* (1971-1973), neuitata gazetă literară (de perete!) a studenților de la filologia bucureșteană. Frecventase cenaclul *Junimea*, îndrumat de mentorul Ovid S. Crohmălniceanu, astăzi destul de contestat, ba chiar denigrat pe la colțuri. Sunt invocate perioada lui proletcultistă de până la 1963 și lipsa studiilor de specialitate – la origine profesorul era... inginer de căi ferate! Cum-necum, Ovid S. Crohmălniceanu (pseudonimul literar al lui Moise Kahn) a lansat poate cea mai compactă și originală generație de prozatori, recunoscută ca atare în anii '70-'80-'90. Un atestat de valoare a fost și rămâne volumul colectiv *Desant '83* la care se adaugă, în 1998, și antologia lui Gheorghe Crăciun, *Generația '80 în proza scurtă*. Argumente valorice rămân, desigur, și volumele individuale, povestiri și romane, apărute în număr mare începând din 1978 (Constantin Stan, *Carapacea*) și 1979 (Mircea Nedelciu, *Aventuri într-o curte interioară*).

Sorin Preda, cu nici un an sau doi mai tânăr (născut la 12 decembrie 1951), s-a gândit să deuteze sub auspiciile povestirii, la fel ca Mircea Nedelciu. Volumul din 1981, relativ consistent, cuprinde aproape patruzeci de

texte scurte, variind între o jumătate de pagină (de ex. *Confesiune*) și douăsprezece-treisprezece file (*Nevăzuta viață a bătrânului Jurvale*, *De-a valma*, *Pădurea pierdută*). Materialul epic este repartizat, fără vreo explicație plauzibilă, în două secțiuni: *Povestiri terminate înainte de a începe* și *Addenda*. Impresia, persistentă după prima lectură, merge către o vagă stranietate și, în multe cazuri, către absența motivării acțiunii unor personaje, pentru a permite declanșarea elementului surpriză. Mediile prin care se mișcă respectivele personaje sunt vagi, cețoase parcă, așa cum acțiunile lor se pierd în indecizii, inutilitate, trândăvie, nepăsare, grațuitate tâmpă. Sunt toate acestea, consider eu, principalele caracteristici ale prozei scurte

a lui Sorin Preda. Elementele de artificialitate ale prozatorilor optzeciști: discontinuitatea, intertextualitatea, prezența autorului direct în text, inserturile de texte neliterare etc. lipsesc, ceea ce-l diferențiază pe Sorin Preda de comilitoni. Dimpotrivă, narațiunile sunt scrise cursiv, hiatusurile survin subtil doar în logica desfășurării acțiunii, pentru a face loc sugestiei și supozițiilor, iar tematica se înscrie într-o diversitate necaracteristică, fie și pentru o carte de povestiri. Toate concură la instrumentarea unei *tehnic* personale, a *obscurizării* și a aluziilor. Obscurizarea în cauză este susținută, se înțelege deja, și de lipsa de motivare ca și de mediile în general puțin definite prin care se învârt eroii acestor fugitive povestiri. Per ansamblu, remarcând această varietate, volumul are discontinuitatea lui specifică. Nu una textuală așadar, ci una tematică și de logică narativă.

Nevăzuta viață a bătrânului Jurvale este o povestire stranie, aproape fantastică. Într-un loc obscur, un apartament de bloc socialist, locatarul aude niște zgomote bizare, cu origine inexplicabilă. Impresia că se întâmplau lucruri ciudate survine într-o atmosferă de o banalitate apăsătoare. Tăcere grea, inactivitate căltoasă, existență fadă. Povestitorul lansează însă un avertisment, după două pagini:

„Abia spre seară, în această ciorbă de tăcere, s-a produs un decliv, o mică ruptură prin care au răzbit câteva zgomote ciudate venind din baie (ceva ce aducea cu niște hârșăituri precaute și neritmice). Am luat act de ele cu iritare, dar și cu un fel de bucurie (s.m., I.L.). Teroarea liniștii înceta, reînțepea aceea, mai familiară, a zgomotului. Oricum, am pierdut o groază de timp să cercetez cu demănușul toate cotloanele băii. Voiam doar să-mi explic. Hârșăiturile fuseseră deosebit de clare ca să mă pot bănuși de halucinații

auditive. Negăsind nimic deosebit, am luat totuși hotărârea să astup cu cârpe toate găurile și să aranjez felurite «capcane», pe care, bineînțeles, le-am găsit a doua și a treia zi neatinsă. A patra zi am avut norocul să aud mai bine zgomotele cu pricina și chiar să le studiez în tihnă [...]” (loc. cit., pp. 40-41).

Nararea unei situații stranii, indecise, este bine gradată, precum într-un text „clasic”. Monotonia existențială este întreruptă de *bucuria* unui fapt neobișnuit, tăcerea apatică este spartă de niște zgomote crescând în intensitate. O tensiune a așteptării cuprinde personajul care, spre stupefacția lui, va vedea cum, prin baie, vine din necunoscute adâncuri, un bătrân care-și croiește drum săpând cu unghiile. Pare un duh al pământului, asemenea vânelor din povestirile cu mineri. Este o apariție stranie, murdară și hămesită, care-i devorează perplexei gazde toate proviziile. Dispare apoi la fel de misterios cum apăruse.

Povestirile lui Sorin Preda se termină așa cum încep – brusc, abrupt. Sunt decupaje dintr-o realitate obscură sau puțin obișnuită, alteori banalizată până la ignorare sau copleșită de plictis. Ele se constituie într-o înșiruire de secvențe fără pretenții, devitalizate, ștergându-se încet ca și existența personajelor, minimale de altfel, căci acestea sunt implicate în puține situații sau doar în una singură. Însă, din când în când, povestitorul risipește monotonia, spărgând plafonul realității prin apariții bizare (ca în *Nevăzuta viață a bătrânului Jurvale*), sau printr-un deznodământ fatal, precum în *Prima zi din noua viață a inspectorului Vasile D*. Actantul, un antipatic birocrat amintind de umilii conțopiști cehovieni, este un anchetator serios al unui caz aparent banal. Zelosul inspector, care se pierde în hățșul unor detalii fără relevanță, este găsit, în final, spânzurat în camera unui hotel prăfuit, un loc de nicăieri. Incertitudinea unor coordonate spațiale, temporale și mai ales existențiale este prezentă pretutindeni în povestirile lui Sorin Preda. Inspectorul Vasile D. se sinucide atunci când își dă seama că viața nu mai are nicio miză pentru el:

„Deschise cu înfrigurare dosarul, încercând să se lase prins de lectura declarațiilor și proceselor-verbale.

Nici când veni recepționarul să bată la ușă, el nu reușise să scape de spaima descoperirii sale. Adică, se întreba el, chiar nu am nimic de pierdut în toată afacerea asta? De unde *imobilismul ăsta, fixitatea asta nenorocită?* (s.m., I.L.). «Nu mai există nicio miză pentru mine?... Probabil că trăiesc un fel de întrecere între Achile și broasca. Eu sunt Achile și broasca e... sau eu sunt broasca și Achile e... și dacă ar fi Achile, ar fi mai bine? Care e deosebirea dintre ei? Sau eu sunt și unul și altul?... Mă pot eu oare împărți așa de bine în două? Dar cine sunt eu să pot face așa ceva?» [...].

Lucră până dimineață iar a doua zi nu îl deranjă nimeni [...]. Era clar pentru toată lumea că omul acesta, mai devreme sau mai târziu, va sfârși prin a cădea într-un somn de câteva zile, ca într-o boală, de vreme ce, de când venise în oraș, lucrase fără întrerupere, uimind prin puterea lui de muncă [...]” (loc. cit., pp. 62-63).

Imobilismul, fixitatea, infiltrază toate precarele existențe ale figurilor ce se perindă în *Povestiri terminate înainte de a începe*. Figuri abia schițate, eboșe și nu eroi, personaje. Nici nu ar fi fost posibil în evaziunile epice ale lui Sorin Preda. Este vorba de adevăratul lui truc, de un fel de eschive și de fandări ușoare, de niște ocheade discrete ori eflurisaje pe epiderma unei existențe abia vizibile, fără contur și fără culoare.

Jurnal cu doi eminescologi

Spectacolul literaturii

Valentin Coșereanu, cunoscutul eminescolog botoșănean, a avut o idee extraordinară, aceea de a scrie un jurnal al tuturor întâlnirilor sale cu Petru Creția, jurnal care – completat cu fel de fel de demersuri, independent de P. C., considerații, meditații, înscrisuri facsimilate – a devenit în cele din urmă volumul *100 de zile cu Petru Creția* (Editura Junimea, Iași, 2014, colecția *Memoria clepsidrei*). În primul rând, pentru că Petru Creția este o personalitate care merită cu prisosință o carte-omagi, el fiind un spirit superior al timpului său, amintind prin realizările sale de geniile renascentiste. Pe cei doi i-a împrietenit pasiunea aplicată pentru Eminescu, unindu-și forțele în lupta cu inerția birocrățiilor pentru a scoate la lumină zestrea manuscriselor eminesciene și pentru a crea Memorialul Eminescu de la Ipotești ca centru de studii eminesciene sub egida directă a Ministerului Culturii, nu a înțepenitelor, anchilozatelor autorității locale. S-au încurajat unul pe celălalt, au deschis uși cum au putut pe la ministere, pe la autorități județene, au pledat cauza și la binevoitori luminați, și la închiștați în conformism, s-au dăruit cercetării operei eminesciene, nefăcând *tabula rasa*, ci fiind generoși continuatori ai ideilor valorificării și scoaterii la lumină a poetului, a ideilor de la Maioreșcu până la Noica, au împărțit austeritatea vieții din satul de lângă Botoșani...

În al doilea rând, Valentin Coșereanu este de o onestitate perfectă. Scriind acest jurnal, Coșereanu nu se lustruiește pe el, ci îl pune cu tot firescul în prim plan pe Creția, fără exces de laude, de tămâiere, scoțând în față un om viu, activ, cu o uluitoare mobilitate spirituală. Cine l-a cunoscut pe Petru Creția și s-a bucurat de prietenia lui îl regăsește aici integral, ba chiar îi descoperă trăsături subtile ale autorului *Norilor* care poate că i-au scăpat atunci. Mai este onest Coșereanu și pentru că nu trece sub tăcere detalii care-l dezavantajează, micile gafe mai ales din

debutul relației, surpriza reacțiilor în anumite momente ale lui P. C., micile stângăcii. Din acest jurnal îl descoperim pe cărturarul, pe profesorul de greacă veche și eminescologul, dar și deopotrivă pe omul complex care a fost Petru Creția, generos și prietenos în fond, degrabă vărsător de nervi când era nedreptățit.

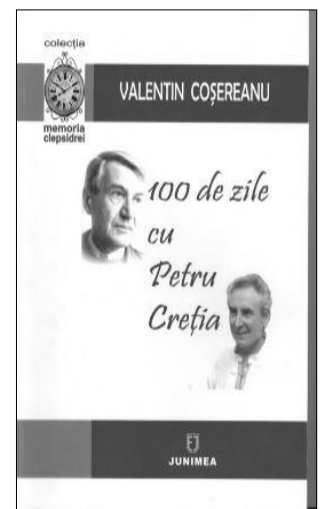
În capitolul introductiv, Valentin Coșereanu notează intențiile sale: „Cartea joacă (pe muchie de cuțit) între notația de jurnal și coloratura unor fapte trăite, fiind mai degrabă un jurnal de gesturi și atitudini omenești; câteva urme pe care le-a lăsat Petru Creția, mai ales despre Ipotești, în cele o sută de zile pe care am avut norocul (și privilegiul) să le trăiesc împreună cu el într-o aceeași cauză. Unele dintre ele au fost zile faste, altele nu. Toate, însă, intrau într-o altă normalitate; în normalitatea unui om cu totul aparte, despre care am găsit de cuviință că merită să vorbesc”. Dar, cartea este și una de istorie recentă, a tranziției de la socialism la capitalismul de cumetrie, cum e și de istorie literară pură, cititorul aflând de aici geneza și realizarea unor proiecte ale celor doi legate de exegeza vieții și operei eminesciene, Coșereanu fiind director al așezământului de la Ipotești, iar Creția – cercetător științific. Bătălia lor pentru memoria lui Eminescu nu poate fi ocultată, nu poate fi nesocotită în economia demersurilor de 125 de ani pentru o posteritate prodigioasă a lui Eminescu.

Se impune observația că cei doi îmbină perfect spiritul analitic, științific de cercetători aplicați și aplecați pe opera poetului cu iubirea lor pentru Eminescu. Într-o zi de vară, de pildă, Coșereanu îl surprinde pe Petru Creția scriind, cu caligrafia lui inconfundabilă, în Cartea de onoare a Memorialului. Se retrage cu sfială, păstrând discreția cuvenită, apoi merge singur și găsește următoarea profundă și emoționantă notă: „gândiți-vă la acei ultimi șase ani ai lui, gândiți-vă cu durere și cu respect. Au fost ani

de-a lungul cărora Eminescu n-a mai fost Eminescu și în care Eminescu știa bine, cu o suferință sfâșietoare, că nu mai este Eminescu. Dar în care nu știa, umilit de neputință, ce va rămâne din el, că locul lui se va afla, pe veci, printre cei mai mari poeți ai lumii. Anii aceia au fost, după aspra lege a firii, răscumpărarea unei prea mari arderi, a unei prea îmbelșugate și străbătătoare respirații, a unor prea mari, zădărnice și zadarnice iubiri, dintre care nu cea mai mică a fost pentru neamul lui. A trăit atunci ca un om îngropat în nimicnicie, fără să știe că va învia spălat de tot răul lumii și că, în eternitatea istoriei toți ai lui, noi cu înaintașii noștri, îl vor iubi ca pe nimeni altcineva. Petru Creția, 1. VIII. 91”. În treacăt fie spus, nu-mi pot imagina pe vanitosul Călinescu scriind ceva asemănător odată ajuns la Ipotești.

E lăudabil faptul că volumul nu e liniar, că depășește cadrul diaristic, că nu consemnează tern data și întâlnirea celor doi. Cartea are numeroase paranteze semnificative, ample divagații necesare, consemnarea autorului – în lipsa lui Petru Creția – a demersurilor la autorități, lupta cu adversari veninoși și neubitori de Eminescu, a piedicilor puse de birocrăția stufoasă și tulbure a tranziției, ca și de reclamagii de profesie sau carieriști aflați mereu pe meterezele unor cauze care nu erau ale lor, de căzuși fără cauză, cum ar spune N. Velea.

100 de zile cu Petru Creția reprezintă, în fond, o excelentă carte de istorie literară care dă seamă de aproape un deceniu de luptă pentru scoaterea la lumină a lui Eminescu în integralitatea spiritului său prodigios, de fapt, genial, multilateral cultural. Cine cunoaște nivelul cercetării fenomenului Eminescu la mijlocul anilor '80 și-l compară cu cel de astăzi are cât de cât o imagine a saltului extraordinar la care Petru Creția și Valentin Coșereanu au un merit ieșit din comun, după cum, la fel, își va face o imagine despre diferența dintre stinghera casă memorială de la Ipotești din anii '80 și complexul Memorial de astăzi.

Lumea pestriță a lui Pârlog

Cezar Pârlog, autorul volumului de proză scurtă *Flori, fete, fițe sau băieți - exerciții și alte întâmplări* (Tracus Arte, 2014), are biografie de scriitor american, fiind pe rând, citez de pe banda interioară a primei coperte, unde are și o fotografie de scriitor american, cu pălărie de pai și ochelari de soare: „sudor, sergent în armata țării la revoluție, muncitor necalificat, magaziner, comandant punct de lucru întreținere la calea ferată, polițist militar, redactor stagiar” și publicând – probabil din această ultimă postură – în *Cașavencii*, *24-Fun*, *Dilema Veche*, *Historia*, *Lucașfărul de dimineață*, *Revista de povestiri*, *Pro Arme*, *Fereastra*, *Gazeta SF*, *Almanahul Asociației Culturale Agatha Grigorescu Bacovia 2014*, *Oglinda Literară*. O mai mare mobilitate muncitorească și publicistică nici că se poate! Omul este plin de vervă mai mereu, apoi nedeclarat, dar vădit adversar al conformismului în viață și în literatură, neobosit (auto)ironic la adresa societății în care trăim și a oamenilor ei.

La o asemenea biografie, te-ai aștepta ca prozatorul Cezar Pârlog să scrie niște povestiri spumoase de viață crudă, rupte din viața de zi cu zi, crude și neașe. Ei bine, autorul *Florilor, fetelor, fițelor...* scrie proze cu tehnică narativă mixtă, în siajul unui Mircea Nedelciu, ba chiar și al regretatului Gheorghe Crăciun. De altfel, autorul este, în fond, un douămiist care dovedește că a învățat carte temeinic de la

optzeciști, fiind un perpetuu căutător, deloc fidel unui singur stil, lucru semnalat și de Florin Iaru în prezentarea de pe coperta a patra.

Indiferent de vârstă (are 45 de ani), Cezar Pârlog este scriitor douămiist, uneori pe linie, dar de cele mai multe ori – nonconformist.

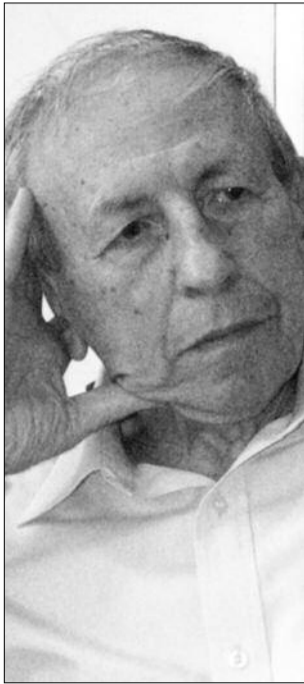
Este douămiist pe linie, unul de pluton uneori, plăcându-i la nebunie, de pildă, mizerabilismul, precizând, de altfel, în autograf că volumul e nerecomandat cititorilor sub 20 de ani. Dar, el se salvează din valul imund al douămiștilor, nefăcând din mizerabilism un scop în sine al prozei sale, ci consemnându-l doar în circumstanțe în care se impune, în contexte date. Iată descrierea, de pildă, a unei partide de amor, cu poezie, una dură, dar totuși fără cădere în trivial: „Acțiune-reacțiune. Toront. Vâltoare. Vidul care atrage. Alunecare, Du-te-vino. Ca o luptă între două tabere, cei buni și cei răi. Când unii, când alții. Sus și jos... Wanting... Mai tare, Mari...”

Cezar Pârlog știe să rupă calupuri semnificative din realitatea cotidiană contemporană și să le prezinte vioi, sprinten, nervos, fără introduceri indigeste. Cum începe o povestire? Direct și la obiect: „Când mi-am văzut pentru prima oară mama vitregă, am crezut că-mi făcea cu ochiul; i-am făcut și eu. Bătrânul a prins manevra, dar a zâmbit cu înțelegere superioară, surprinzându-mă.

Adevărul e că era o gagică bună și se ținea superbine pentru vârsta ei. Suplă, picioare bine conservate, puse cu folos în valoare de niște ciorapi negri, țâțe corespunzătoare, atunci și fără sutien...” El nu-și refuză nici consemnările anecdotice, nici cotidianul anilor noștri, cu starea de spirit mizerabilă a nației. Aș zice că nimic nu lipsește tabloului „pictat” de Pârlog, peisajului tranziției românești din ultimii 25 de ani.

Amalgamul grafic de pe copertă este corespunzător ilustrat, ba chiar cu prisosință în povestirile din carte: cadavrele Ceaușeștilor ca-n pictura expresionistă, aflate pe punctul de a fi ciugulite de ciori, salvate însă cu piatra de frunțașul Ilina care se și autoadmiră: „Obiectiv lovit. Ce pizda mă-sii, doar am fost cel mai bun la grenazi din tot plotonul...” „Felicitări, frunțaș Ilina!” „Să trăiți tovarășe colonel, servesc patria, ce dracu'...” Apoi, parabole cu România ca o mare cizmărie, pe urmă femeii nurlii și nimfomane, detalii din strada cenușie a orașelor noastre, scene de agresivitate juvenilă, povești de dragoste sordide, una singură lăsând să transpară o undă de romantism, încheind cu o repovestire a *Albeica-zăpada* și a piticilor ei sau mai curând o continuare a poveștii. Altfel zis, o lume pestriță cu flori puține, fete multe, fițe așisderea și băieți răi cât cuprinde... O mențiune pentru grafica adecvată a lui Laurențiu Midvichi.

TEMPLUL PROFAN

Nu vreau s-o văd. O ocolesc când ne întâlnim. Îi primesc biletele. Ea a dat din nou în starea aia de fată în pubertate. Candidă și îmbufnată...

De câteva zile, nu mai vine la școală. A anunțat că e bolnavă. Mie îmi trimite o scrisoare alarmantă: „Dacă vrei să mă mai vezi în viață...”. Poate că nu-i decât un joc. Dar nu pot lăsa lucrurile la întâmplare.

Știu că nu aș fi primit. Că, pentru a fi singur, încerc să o iau cu mine pe Florica Udrea, colega ei de clasă, prietena noastră comună. Nu o lasă mama ei. Mariana își pregătește teza la română. Gățica îl așteaptă pe aviatorul ei. Amalia zice că nici ea nu se simte bine. Geta crede că se prefacă...

Domnule profesor, aveți un elev bolnav și nu vă pasă?

Pe cine, frate?

Pe Lucia.

N-am știut!

După câte știu, dirigintii își mai și vizitează elevii la domiciliu.

Știi ceva? Habar nu am unde stă!

Știu eu.

Bunul nostru profesor, poetul... Cât ne-a protejat, cât ne-a ajutat. De-am fi fost copiii lui, nu ne-ar fi ocrotit atât...

Sună. Deschide doamna care era prin curte. De cum trece pragul profesorul, răsucesce cheia.

N-ați dat de mult pe la noi, domnule profesor.

O, doamnă, n-a trecut decât o lună... Și am mai mulți elevi... Dar unde este băiatul cu care-am venit?

Nu vă supărați, domnule profesor, dar băiatul ăsta nu are ce să caute în casa noastră cât trăiesc eu...

De ce, doamnă, a furat ceva?

Ne-a făcut destul rău și e periculos...

Trebuie să fie vorba de o neînțelegere...

Lucrurile sunt foarte clare... Pentru noi e o

piază rea...

Doamnă, garantez eu.

Știu de ce se teme. Se gândește că din cauza mea ar fi posibil să se rupă logodna cu procurorul... Nu putea să creadă că între noi era cu totul altceva.

Doamnă, elevul e cu mine! Dacă nu-l lăsați să intre, plec și eu!

Tocmai atunci apare în chenarul ușii Lucia, în cămașă de noapte, cu părul vâlvoi.

Lasă-l să intre!

Ce faci? Doctorul ți-a spus să nu te dai jos din pat...

Dacă nu vine, ies eu în stradă!

Fă ce vrei, copil nenorocit! Vedeți, domnule profesor?

Ei, doamnă, și noi am fost tineri...

Îmi dă drumul bolborosind blesteme. Tăcut, ursuz, cu teamă de mine, colonelul ne întâmpină și el... Fără să tratăm, se stabilise între noi un pact. Așa, nesemnăt, neparafat, dar care funcționează. Nu se pune problema cine a câștigat. Cine a pierdut. El a rămas fără amantă. Și n-are ce să-mi facă. Nu poate să dea în vileag întâmplarea aceea când l-am găsit în chiloți și-n maiou pe o margine de pat la o femeie ușuratică. Dar știu că mă va sabota. Va face totul ca să mă sape din umbră.

După câteva vorbe protocolare, schimbate în picioare, cei doi bărbați trec în salon la o cafea. Noi rămânem singuri. Lucia, întinsă sub cearșaf. Eu, atârnat pe o margine de scaun. Părul scăpat din împletirea cozilor se revarsă pe pernă, pe umeri, peste sâni. Cămașa de noapte este destul de decoltată... Sub pâna subțire care o acoperă, trupul i se conturează cu toate formele și reliefurile. sunt ispitit. Și îmi vine în față patul Mariei. Pe marginea căruia stătea tatăl ei. Și-mi vine să fug. Să fug, să fug, să fug și să mă tot duc... În cetele de maimuțe. În turmele de mamuți. În pădurile de ferigi. În smârcuri. În vulcanii de noroi. Poate mai înainte, pe vremea dinozaurilor.

Poate mai târziu, în timpul mamuților. Oamenii cavernelor, colibelor, locuințelor lacustre... Fierb instinctele în mine. Dinozaurii erau reptile cu sânge rece?

Am avut un coșmar! Se făcea că sunt într-o mănăstire. Mă rugam în miez de noapte. Fiul omului, fiul lui Dumnezeu... S-a desprins de pe cruce... Era gol...

Și spune toate acestea cu ochii închiși... Cu buzele tremurate... O mică icoană pe perete, chiar la capul ei. Alături, poza lui Leu, în uniformă de procuror...

Celor doi bărbați nu li se aude glasul, deși ușa a rămas deschisă. Doamna patrulează prin curte și boscorodește nervoasă. Îi vedeam umbra cum alunecă prin dreptul ferestrelor și simțeam cum își strecoară privirea pe geam...

Te-ai posomorât?

Mă tem că te vor duce la mănăstire.

Dimpotrivă, vor să mă mărite.

Fără voia ta?

Poate că îmi convine...

Se ridică în capul oaselor. Un sân i-a scăpat de sub cămașă.

Mamă... Ajută-mă să mă scol!

Ești nebună?

Vreau să cânt la pian.

Las-o, se aude glasul omului învățat să poruncească.

Îmi iau câmpii... Turbez... Faceți ce vreți, țipă doamna.

Trec pragul și sunt aiurit. Parcă am intrat brusc într-un sanctuar sau într-un salon de muzeu. Numai picturi pe pereți. Tablouri de mari dimensiuni. Venera goală pe frunza de lotus, Gioconda, o cadână cu chitară, un car cu boi... Colonelul a fost comandantul unui lagăr de prizonieri sovietici. În care se afla și un pictor. În loc să-l trimită la muncă, l-a lăsat să lucreze. Și așa se face că i-a copiat din albume opere celebre...

Doamna o conduce, de mână, pe Lucia. O ajută să se așeze pe scaunul pianului. Și rămâne lângă ea, ca o cloșcă ce-și apără puiul când dă târcoale eretele. Îi întoarce foile cu note muzicale.

Pianul. Îl ascult și când tace. Când Lucia privește clapele înainte de a le atinge. Șoptește sub vraja ochilor ei.

Plutim. Pe sub nori. Printre stele. Ne-au rămas doar trupurile în scaune. Golite de noi. Statui în cimitir. Momâi. Sperietori de ciori... Strauss. Chopin. Verdi. Liszt. Habar-n-am... Eu cântam la caval...

Acesta e compus pentru tine...

Se frânge peste pian. Colonelul sare de pe scaun. Mama o ridică de subțiori. O duc în pat. Mă privesc ca pe un criminal...

S-a făcut târziu. Pornesc tăcut lângă umărul profesorului. Aproape alerg să mă țin de el. Niciodată nu mi s-a părut atât de mareț. La ce se gîndește?

Și, brusc:

Se mărită, bă!

Parc-ar fi fost să spună:

Moare?

Un răget de leu spintecă liniștea nopții. Sălbatic, înfiorător. tânguit, chinuit...

A sosit în oraș circul ambulant...

(fragment din romanul în pregătire
Drumul Dinozaurului)

Petruț Pârvescu

moș niculae nu mai vine

pe valea vezii la deal
pentru niște copii de țărani
în decembrie ninge cu adevărat

acolo
printre dealuri păduri și vâlcele
iarna e frumoasă și ține cât o copilărie
iar amintirile când încep nu se termină
niciodată

șase perechi de ghetuțe vechi și uzate
înșirate la ușă
după înălțime și potriveală
date cu cremă adânc lustruite cu seu și cu ceară
strălucind de curățenie așteptau cuminiți
toată noaptea aceea zorile

adormeam târziu
închipuindu-mi lumea
plină de jucării bomboane și portocale
dar toată noaptea visam că moș niculae nu
mai vine

dimineața în zori
mă trezeam obosit

cu ochii umezi mari cât cepele alergam
șovăielnic spre acolo
deschideam încet ușa priveam în golul
din care aievea doritul creștea uimit pe
margine

sub icoana de lemn a Maicii Domnului
candela aprinsă busuioc și crenguța verde
de brad
vedeam doar ghetuțele mele

moșul
umpluse cuibul auriu cu un ou mare rotat
din care zburau rând pe rând toate
gândurile negre
gata să nască în libertate o singură dată pe
an

când
undeva
într-un sat dincolo de pitești
un copil fericit
mânca
pe saturate
o portocală uriașă!

Din vol., în pregătire,
„Păcala Făgețelului”

Iancu Tănăsescu: un revoltat în abisal

Născut la 14 noiembrie 1948, satul Brâncoveni, comuna Brâncoveni, județul Olt, informațiile disponibile despre Iancu Tănăsescu menționează: a făcut Liceul „Radu Greceanu” din Slatina (1962-1966); Facultatea de Drept a Universității din București (1966-1971), și-a dat doctoratul în drept civil la Universitatea din Craiova cu teza *Studiul comparativ privind licitul și ilicitul în dreptul public și privat* (1995), după o îndelungată (îndestulătoare) carieră juridică: judecător (1971-1980) și președinte (1980-1992) la Judecătoria Slatina; judecător (1980-1989) și președinte de secție (1989-1990) la Tribunalul Județean Olt; practic s-a identificat cu locul. Trecând în învățământul universitar, a fost lector (1992-1995), conferențiar (1995-1999) ajungând din treaptă-n treaptă profesor universitar (1999) și, în *cursus honorum*, acumulând funcții precum cea de prodecan la Facultatea de Drept „Nicolae Titulescu” din Craiova apoi cele de Director fondator al Editurii INS; redactor al Revistei de Științe Juridice; consilier editorial, președinte al Fundației „Constantin Tănăsescu”, membru la Societate Internațională de Criminologie, la Asociația Internațională de Droit Penal; membru al Asociației Române de Științe Penale; membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România; membru al Societății Scriitorilor Olteni (1997).

Iată un traseu exemplar, ideal, pentru un intelectual român introdus până peste cap în problemele specialității sale. Dintre lucrările pe care i le rețin bibliotecile și librăriile, amintim: *Studii criminologice*, Craiova, Editura Piramida, 1993; *Drept penal: Partea generală*, Craiova, Editura Oltenia, 1994; *Licit și ilicit*, București, Editura INS, 1994; *Criminologie*, București, Editura INS, 1994; *Tratat de drept penal, partea generală*, București, Editura INS, 1995, (ediția a 2-a, 1997); *Omuciderea*, București, Editura INS, 1995; Manual de criminologie, etc.

Și-a drapat viața spiritului și cu literatură, care nu este un *Violon d'Ingres* ci cu adevărat un mod de echilibru, ca o a doua aripă de zbor: dacă meseria îi cere să vorbească, pasiunea cuvântului îi cere pană în mână și hârtie alături. Modelul românesc ce-mi vine în minte este Ion Tanoviceanu, marele penalist, care nu s-a putut păstra în aridul științei juridice fără a publica și studii istorice.

Iancu Tănăsescu a debutat publicistic în *Ramuri* (1980), editorial cu volumul de proză *După amurg* (1987), apoi a mai tipărit *Mitologia ființei*, eseuri, București, Editura INS, 1994; *Umilul*, roman, București, Editura INS, 1997; *Interminabile*, eseuri, Craiova, Editura Ramuri, 2007.

Actualul volum, *Apologia*, cuprinde de asemenea eseuri, multe dintre ele publicate mai întâi în revista *Ramuri* (și remarcate încă acolo). Desigur, din partea unui jurist cu atâta experiență te așteptă la interpretări morale ale

vieții (sociale, sufletești chiar) – și înțelegi că observațiile sale se rețin în primul rând pentru că au autoritate – dar, parcurgând cartea, rămâi plăcut surprins de literaturitatea lor, de dorința immanentă a scrisului frumos. Este o frumusețe în sens de eleganță, de retorică bine cumpănită: frază ciceroniană, echilibrată în „more” largi, cu subordonate și incidentale armonios montate în discurs, pe alocuri chiar ritmuri ale cuvintelor ce se pretează unei ușoare recitări. Formal, avem în față o pledoarie pentru clasicism. Aș zice chiar că este un curaj să revii în eseu la clasicism – după experiența europeană Cioran. *Apologia* lui Iancu Tănăsescu nu dezvoltă o teorie, o filozofie articulată pas cu pas, ca volumele lui Cioran, de pildă; autorul nu-și propune asta, cartea sa este constituită din cugetări cu aspect general moral montate într-o pledoarie generală, continuă, pentru ideea de morală și pentru formă în același timp. Ai zice, pe alocuri, că stă în dialog cu Marc Aureliu ori cu Pascal dorința autorului fiind mereu aceea de a rotunji un gând, de a fi cât mai concis – adică: de a adevca cât mai corect cuvintele la gânduri, care gânduri sunt ca niște fulgurații ce trebuie prinse și fixate. Un text ca acesta, de pildă, nu stă în jocuri de cuvinte, ci invită la abstractizări ale verbului și la așternerea festă a sensurilor unul peste altul: „Este posibil să știi totul despre lume, dar atâta timp cât nu o înțelegi, tot neștiutor se cheamă că ești. Eu nu știu ce știu ca să știu ce nu știu și nici nu știu ce nu știu ca să știu ce știu.” (p.40) Știința, spune acest text, nu are scop în sine, nu știi ceva „ca să” – înțelegerea, însă, da. Știm numai ca să înțelegem, altfel de știință este de prisos. Eugeniu Coșeriu observa că verbul *a ști* nu are imperativ în nicio limbă romanică, nu poți spune *știi!* Cum ai spune: *mănâncă!* De aici deduce că nu poți obliga pe cineva să știe, nu-i poți dicta asta – cu alte cuvinte: cartea, școala, învățătura – acesta nu sunt obligatorii. Observația lui Iancu Tănăsescu, anume că ce nu știm nu se cântărește cu ce știm, vine să întărească asta – și să ne spună că numai în înțelegere se reazemă totul. În fond, *înțelegere* vine de la *intus* și *lego* latinești, înseamnă *a lega în interior*, a face legături în interiorul lucrurilor: aceasta este condiția generală a intelectualului, a înțeleptului. Toate fulgurațiile lui Iancu Tănăsescu au reazem în cultură, iar când autorul dezvoltă pe mai multe pagini câte o idee te afli în fața unei adevărate construcții bine articulate și corect ancorate în real. Mă mulțumesc să redau această metaforă dezvoltată a adevărului: „Adevărul este o mare întinsă dincolo de închipuire, /mare pe care/ doar belșugul său ascuns o salvează de furia risipei valurilor. Să te întorci după fiecare împotrivire în sâmburele judecății și să gonești mereu eroarea fără leac! Să scoți din fiecare pornire a firii înșelate un răspuns în rătăcirea căruia să nu te poți pierde sau regăsi niciodată! Și totul în demnitatea

împlinirii sincerității. Cum de a fost posibil ca vulgaritatea, în lipsa de luciditate a cunoașterii, să permită să se creadă că otrăvind trupul vei ucide și spiritul? Prin acceptarea unei morți impusă de eroare omul se răzbuună pe judecata sa limitată. Nu există dispreț mai mare pentru spirit, decât supunerea la nelimitatele erori.” (p.10) Această metaforă marină a adevărului, ce amintește de presocratici (dar mai ales de Eschil cu „marea ce-și hrănește la nesfârșit valurile”) arată, în fond, un moralist inflexibil (pe această coardă a inflexibilității, a idealismului categorial aș zice, se poate merge în eventuala definire a unei viziuni generale a cugetărilor tănăsesciene), este curat poetică și sugerează că întregul volum de *Apologii* poate fi ordonat și ca volum de poeme.

Cu inflexibilitatea autorului, în schimb, ne vom întâlni și în contexte oarecum inconvenabile. Se poate spune, de pildă, pentru știință: „Genele nu se combină, ci doar triumfă” (p.11) – dar pentru teologie nu se acceptă că „Iisus nu a fost la nașterea lumii, dar va fi la reînvierea ei!” (p.28) – poate doar ca joc de cuvinte gratuit, și să credem, odată cu Voltaire, că adevărul stă în jocuri de cuvinte; în general cugetările teologice din carte nu sunt în chestie teologică, ca cele mitologice, de pildă. Cugetările despre păcat, desfrâu, viciu, imoralitate – la fel: se regăsesc mai bine în filosofia presocratică a *hybris*-ului (inflexibilă ea însăși: pedeapsa acolo este implacabilă, cum o resimte și propovăduiește și Iancu Tănăsescu) decât în morală creștină, mult mai flexibilă.

În totul, însă, această carte mi se pare strigătul unui moralist într-o lume a excesului, o „liturghie” pentru calm și liniște pe o corabie în furtună. Autorul nu distonează cu lumea (noastră) – ci vrea, caută un punct ca s-o echilibreze, o pune în antiteză cu menirea ei cosmică – și, încă, asta nu pentru a o schimba, ci pentru a o arăta sieși. „Antitezele sunt viața” – spunea Eminescu: asta înseamnă că nu se por nega una pe alta, nu au cum să se anihileze, ci trebuie, sunt forțate să trăiască pentru a întreține și a da viață. Ideea morală, așadar, există în viciu nu (neapărat) pentru a-l desființa – ci pentru ca el, viciul, să se definească pe sine, să știe cât bate și de la ce se abate: mai mult decât conștiința de sine a lumii în manifestările ei nu cere de la lume nici filosofia – de ce ar cere-o morală, oricât de inflexibilă ar fi ea?

¹ Am editat, împreună cu Doina Rizea, sub ochiul exigent al avocatului Constantin Vișinescu, o parte dintre aceste studii și eseuri ale lui Ion Tanoviceanu, reunite sub titlul „România supt raportul moral” (Ed. Floare albastră, 2005), ceea ce mi-a permis observația că juriștii au o nevoie organică de implicare în literatură – și ceea ce mă face s-i urmăresc sub acest aspect, ca în cazul de față.

² Iancu Tănăsescu: *Apologia*, Ed. Confort, Craiova, 2014, 191 p.

În totul, însă, această carte mi se pare strigătul unui moralist într-o lume a excesului, o „liturghie” pentru calm și liniște pe o corabie în furtună.

KALENDE
O istorie a revistei lui Vladimir Streinu de Jean Dumitrașcu
CUPRINSUL
Generația nouă. Literatură nouă. Triunghiul „fina serie” a Ștefanovici și nepotului Kalende
Aperțința primei serii Kalende
Amintiri de neapărat din viața de marele KALENDE. Revista de PREOCUPĂRI LITERARE a d-lui Vladimir Streinu
Noua serie a revistei Kalende
Bibliografie, comentarii
O revistă... onestă!
Pagini și Comentarii
Tiparg

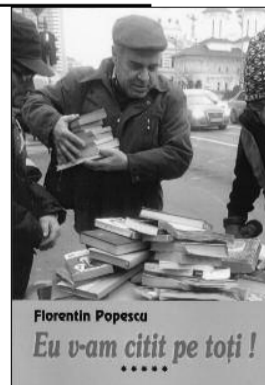
Carte nouă

Kalende, o istorie a revistei lui Vladimir Streinu de Jean Dumitrașcu (Editura Tiparg, 2014). Jean Dumitrașcu este un împătimit, dar și aplicat exeget al „consăteanului” său Vladimir Streinu, despre care a tot scris articole și studii de istorie literară. De data aceasta, face istoria detaliată a revistei condusă de Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu. Inițiativa este cu atât mai meritorie, cu cât revista e o raritate bibliofilă, nici măcar la Biblioteca Academiei Române nu se găsește întreaga colecție a celei de-a doua

serii din *Kalende* (...). Casa memorială de la Teiu deține două numere din prima serie...” Jean Dumitrașcu nu se oprește la revista lui Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Tudor Șoimaru și Pompiliu Constantinescu, ci încheie și cu ultimele două serii ale revistei de după 1989, de data aceasta *Kalende*, nu cu *K*, revistă care a funcționat între 1991 și 2005, cu inevitabilele întreruperi. Deși revista din perioada interbelică a avut viață scurtă, în schimb a fost una foarte importantă prin numele care au fondat-o și prin programul ei critic, de aceea este lăudabilă inițiativa de pagină de istorie literară a lui Jean Dumitrașcu.

Mai ales în zilele noastre, când uitarea este un program cultural perpetuu și finanțat de la buget.

Florentin Popescu – Eu v-am citit pe toți!, volumul V (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2015). Sigur că titlul acesta este un alint al autorului. E și o parafrază la volumul de poeme *Eu v-am iubit pe toți* al regretatului Dan David. Aici însă este vorba de cronici la cărțile multor scriitori contemporani. Pe toți scriitorii de azi nu i-a citit Florentin Popescu, nu poate el citi (necum scrie despre ei) câteva sute de autori pe săptămână. Dar, metafora e metaforă. În schimb, a citit/scrie despre autori contemporani mai importanți sau mai puțin, în două secțiuni: *I. Puncte de reper, întâmpinări, reflecții* și *II. Cronicar la „Bucureștiul literar și artistic”* (revista al cărui redactor-șef e; n. DAD). Astfel, în prima secțiune, găsim mai mult eseuri, studii și cronici despre ediții interesante și importante. În schimb, în partea a doua, Florentin Popescu reproduce cronicile de la revista pe care o păstorește, despre edițiile Nicolae Labiș, despre Valeriu Anania, Gheorghe Păun, Valentin Hossu-Longin, Adam Puslojic, dar și despre evenimente literare, medalioane culturale etc. Florentin Popescu este un scriitor și critic generos, așa încât volumul său poate fi intitulat, fără nici o eroare, *Eu vă iubesc pe toți*. (DAD)

Nicolae Turtureanu

Nu sînt ateu, dar nici habotnic. Nu pot crede, fără a cerceta. Cît de cît. Am fost pe la mese mînăstirești, cu fețe bisericești dintre cele mai alese. Peste tot, se spunea Tatăl nostru, se binecuvînta masa și se mulțumea Domnului pentru pîinea noastră cea de toate zilele. În trapeză la Văratec, cu părintele Anania și cu maica stareță, imediat ce terminam felurile principale de mîncare, autorul Rotondei plopilor aprinși scotea din buzunar pachetul de kent, maica stareță făcea un gest din mînă și apăreau scrumierele...

jurnal

Alt jurnal de vacanță (II)

Sîmbătă, 15. Asta a fost joi. Vineri seara, Lu, oarecum liniștită, pleacă la prohodul Maicii Domnului, pregătindu-se pentru slujba Adormirii, de mîine. Seara tîrziu, deja retras în camera mea, văd lumini puternice, intermitente, afară, în curte. *Salvarea. SMURD.* Ies pe terasă și aflui: A. a avut un accident de bicicletă. Culmea accidentului: a intrat un alt biciclist în el, l-a prăvălit într-un șanț, sau într-un gard, nu se înțelege exact. S-ar părea că e grav, fractură sau fisură de sold. Operațiunea stabilizării accidentatului durează vreo trei sferturi de oră. Din cînd în cînd scoate un urlet, ca de fiară rănită. Și-mi amintește de vaietele Magdei, dintr-o altă seară, cu doi ani în urmă... Spre miezul nopții, Lu îl însoțește pe accidentat, în SMURD, la spital, la Suceava.

Cît privește accidentul, acesta i se pare doamnei Lu anunțat, așteptat. Viteza incredibilă cu care mergea, nerespectarea regulilor de circulație, nu puteau avea decît acest deznodămînt. Fiul meu Dragoș, care vine aici de două-trei ori pe an, era cît pe ce să-l ia în plin: îi apăruse, brusc, în fața mașinii, de pe contrasens! I-a făcut morală, la care vitezomanul: *Știu ca-n palmă toate străzile astea, toate mașinile, frînez, dacă-mi apare ceva-n față, nu se-ntîmplă nimic...* Un singur lucru n-a știut și nici n-a bănuț: că un alt biciclist, un zănatec, ca și el, va ieși, în viteză, de după un bloc și-l va proiecta în șanț. *N-am avut timp să frînez, îi va spune mai tîrziu, scumpei Lu, jelindu-se de durere.*

A. este un alt defavorizat, pe care doamna Lu și l-a luat în grijă. Incapabil să memoreze, decît lucruri simple, execută totul aproape mecanic. Uluitor de atras și de priceput la mașini. Cînd avea 5-6 ani – îmi povestește Lu – reușea să dechidă orice automobil încuiat. Nimeni nu-și dădea seama cum. Doar ce îl vedeai înlăuntrul. De mai mulți ani, își petrece zilele și, mai ales, nopțile, la un *service*, unde i se îngăduie să schimbe o roată, să spele o mașină - și alte operații mai puțin plăcute. De cîtva timp, cei de-acolo îl plăteau cu 100-150 lei pe săptămînă. Își scotea cel puțin banii de țigări.

La spital, dezbrăcîndu-l, îmbrăcîndu-l, *Scumpa Lu* a făcut o descoperire șocantă: *Chiloții lui erau murdari de..., nu pot să vă spun. L-am întreat: ce-i cu chiloții ăștia? Unde te duci nopțile? El și-a pus mîinile la ochi și mi-a spus: iartă-mă!*

După cum îmi relatea Lu, sincopat și revoltat, am crezut că l-a descoperit ca fiind *homo*. Dar tot ea mi-a zis că i-a citit diverse scrisorele și bilețele, că e îndrăgostit, fără speranță, de o femeie care îl refuză, mai mult încă, își cam bate joc de el. Iar *băiatu'* are vreo 30 de ani, e viguros, energic, potent. Nu știu ce probă *revoltătoare* o fi văzut ea, presupun că urme de spermă. *Bine că nu e homo, o consolez. Și continui: Bărbații care, din diferite motive, n-au succes la femei, n-au cum... să se descarce..., trebuie să recurgă la autoservice. Sau, și mai rău, la viol. Dacă s-ar legitima prostituția, ar scădea și numărul violurilor.* Era - și încă este - de actualitate violul în grup, de la Văleni-Vaslui. Dar aproape în fiecare zi se petrec alte și alte violuri. Ca soră medicală, evident că Lu, *scumpa* de ea, cunoaște prea bine toate aceste *explozii* masculine dar, de cînd a renunțat a se mai dăruia unui bărbat, și se dăruie doar Domnului, tot ceea are legătură cu sexul o oripilează...

Miercuri, 19. Am adormit pe la nouă jumate, în timp ce doamna Lu îmi citea din poetul ei preferat, vrînd a mă convinge cît de adînc e. De fapt, m-am făcut că dorm... Cînd Lu își pune ceva în cap, nu se lasă cu una cu două, e de-o tenacitate uluitoare. Exasperantă, uneori. I-am spus (exagerînd, evident) că poezia lui S. mă lasă rece, tocmai pentru că e o poezie... rece, scoasă din cap, fără pic de sentiment. *Nu-i genul meu!* Dar Lu îmi citește pasaje care ar dovedi că poetul are și

sensibilitate... Deși el însuși a recunoscut că-și construia *dadaist* poezia, amestecînd cuvintele și asociindu-le mai apoi aleatoriu. De fapt, în interval, s-a și lăsat de poezie, în favoarea prozei și, mai ales, a picturii. Singura care nu renunță la poezia lui e Lu, care, de fapt, se caută acolo pe ea însăși. Uneori chiar se (re)găsește - mai bine spus găsește pasaje întregi din poezii de-ale ei, din scrisori ori din dialoguri, din replici pe care i le-a dat și pe care S. le-a inserat în textele sale. *Pot să folosesc asta?* o întreba S., cînd îi plăcea o zicere de-a ei. Și ea: *Bine-nțeles!* Astfel încît, o bună parte din plachetă îi aparține. Inseturile sînt subliniate (cu pixuri de diverse culori) și comentate... Procedul lui S. nu-i *plagiare*, ci *însușire*, cu acordul autoarei! Pentru mine e limpede: l-a iubit și încă-l iubește, altfel n-ar îngădui astfel de *transferuri*. Îi spun asta și dă din mînă, a lehamite. Însă e clar, i-am atins călcîiul vulnerabil, punctul nevalgic. Îl ironizează pe S., cunoscut ca un crai de curte veche, dar îl și admiră. Devoalîndu-i aventurile erotice (surprinzător: de unde le știe?), aproape regretă că nu i-a căzut și ea în plasă. O anatimizează pe una care a rămas gravidă cu el, dar a avortat: *Cum să nu lase copilul!?! Ar fi avut - și diminutivează, alintător - un S...nuț al ei, l-ar fi crescut cum ar fi vrut ea...* Se-nțelege că, dacă i s-ar fi întîmplat ei, l-ar fi crescut cu mare drag, copilul. *S...uțul.*

Lu nu are copii, o-ntreb de ce, știind-o atît de *mămoasă*. Îmi răspunde sec că *nu s-a putut* și trece la altceva, e un subiect sensibil, nu mai insist.

Cu iminența plecării în Italia, spre a o înlocui pe sora ei, care vine să-și îngrijească *băiatu'*, *accidentatul*, planurile editoriale ale doamnei Lu sînt din nou în aer, după ce le adusesem, împreună, cu picioarele pe pămînt... Un volumaș de poezie e aproape finalizat, altele ar trebui extrase din noianul caietelor în care a tot scris, de-a lungul anilor. Se iluzionează că va lua cu ea niște caiete, în Italia, și le va defrișa acolo. O încurajez, chiar o somez să-și finalizeze scrierile, îmi promite, dar și eu, și ea, ne îndoim c-o va face...

Joi, 20. Sînt cel puțin 12 ani de cînd prietenia mea cu Lu s-a strîns, ca să zic așa. Și vreo 30 de cînd o cunosc. Pe atunci, o chema altfel, avea și ea un nume... obișnuit, numele din buletin, cu care își semna scrierile, inclusiv unica ei carte de poezie. Dar, de cîtiva ani, și-a găsit acest pseudonim: Lu, pe care îl folosește, mai ales, la simpozioanele nocturne, de la un post de radio, unde se simte în elementul ei. Da, Lu are o certă vocație oratorică, locul ei ar fi la o catedră, sau în amvon, sau la un microfon (cu rază mare de acțiune), să electrizeze, să modeleze, să convertească mulțimile... Dialogurile, monologurile (dacă i se oferă spațiu de emisie) radiofonice o încîntă - și e în stare să mi le reproducă de-a fir-a-păr. Dacă eu, *lucid*, nu i-aș tăia, la un moment dat, elanul oratoric: *Dar să ne-ntoarcem la oile noastre...* Ca scoasă din transă, revine la *bing-bangul* de la care pornisem. Rapelul meu o tulbură, și-abia de-și ascunde dezamăgirea că nu navighez cu ea *pînă-n pînzele albe...* Totuși, are în mine un *ascultător*, receptiv, chiar dacă dubitativ, nu vorbește-n pustiu. Deși (sînt sigur) ea ar vorbi și-n pustiu, convinsă fiind că firele de nisip o ascultă... Așa cum o ascultă - și o înțeleg - cîinii și pisicile, păsările pămîntului și ale cerului, munții din jur, perii și merii din livadă, dar mai ales plopul tremurător, din fața casei părintești, care a crescut odată cu ea. *N-ar fi păcat/ Ca să se lepede/Clipa cea repede/Ce ni s-a dat?*

În fiecare vară, Lu nu scapă prilejul să-mi amintească de anii cînd venea, cu versuri, la redacție, iar eu nu-i acordam nicio atenție, jucam șah *de-mi venea să vă trîntesc lemnele alea-n cap*, zice. Revolta o cuprinde instantaneu, cînd își amintește acele momente, *umilitoare* pentru ea. Și pentru oricine, adaug acum, spăsit. Dar n-am curajul

să-mi recunosc, nici măcar în fața ei - și după atîția ani! - vina. Și devin ritos: *Dincolo de aparențe, îmi făceam riguros datoria. Niciunul, dintre candidații la glorie poetică, n-a rămas necitit, sau fără un răspuns. Și să știi că nu jucam mereu șah, a fost ghinionul tău să mă găsești doar în astfel de momente... Și nu mai suport să-mi amintești cum eram, ce făceam în acea vreme.* Mi-am ieșit oarecum din pepeni, oare de ce? Nu cumva întrucît mă scormonește viermișorul unei gelozii *retroactive*? Scufundîndu-mă într-un *calcul numeric*, descopăr că, mai tîrziu, cînd eu îi făceam o asiduă curte - pe care o accepta și chiar o încuraja tacit - ea era acaparată de cel de la care și-ar fi dorit un pruncuț, un *s...nuț...* Și mai observ că unele persoane și întîmplări revin obsedant, vară de vară, în rememorările ei: cum a inițiat-o un profesor în antroposofie; cum un bărbat, fost prizonier în URSS, a atras-o într-o zonă crepusculară: avea calități paranormale, o dirija de la distanță (tipul trăia în București), o atrăgea la el (ea avea 16 ani); putea să miște, doar din privire, un pendul, îl făcea să... penduleze invers! *Chiar și eu pot „deturna” un pendul!...*, îmi zice. La această fază nu mai rezist: *Fă-mi o demonstrație acum, aici, pe loc!* Se uită de jur-împrejur, neajutorată: *Da n-avem niciun pendul la îndemînă...*

Nu sînt ateu, dar nici habotnic. Nu pot crede, fără a cerceta. Cît de cît. Am fost pe la mese mînăstirești, cu fețe bisericești dintre cele mai alese. Peste tot, se spunea *Tatăl nostru*, se binecuvînta masa și se mulțumea Domnului pentru *pîinea noastră cea de toate zilele*. În trapeză la Văratec, cu părintele Anania și cu maica stareță, imediat ce terminam felurile principale de mîncare, autorul *Rotondei plopilor aprinși* scotea din buzunar pachetul de *kent*, maica stareță făcea un gest din mînă și apăreau scrumierele... Duhăneam amîndoi - și ne lansam, cu toții, în discuții *aprinse*, pe cele mai diverse teme. Dar un prînz cu doamna Lu este o capodoperă ritualică. Mai întii spune - și eu împreună cu ea - *Tatăl nostru*. Aduce farfuria cu borș și, înainte de a-mi ura *poftă bună!*, închinuie trei cruci mari deasupra farfuriei. Felul al doilea (mîncărică de păstăi) este servit cu același ritual. Cînd vine cu tortul de înghețată, și-i gata de-a face semnele, o opresc: *Nu cred că mai trebuie..., tortul l-ai cumpărat de la magazin, nu l-ai făcut tu...* Doamna Lu mă caină, ca pe un berbec definitiv pierdut de turmă: *Ei, domnu Nicolae, domnu Nicolae...* Cînd îl încercăm, tortul, se dovedește că, într-adevăr, nu merita decît un *Aleluia!* Era compromis.

Vineri, 21. Lu acceptă (cu greu) temperările mele, dar nu pierde nicio ocazie de-a-mi oferi numeroase... pilde. Și de a mă îndemna să mă duc la un duhovnic. I-am spus, încă în anii trecuți, că duhovnicul meu e foaia albă de hîrtie. Am exagerat, evident. Nici foii albe nu-i încredințez tot. Deși, în *Jurnal post-mortem* - și-n alte pagini de jurnal, am devoalat multe lucruri (comportamente, fapte) pe care puțini au curajul a le mărturisii. Îndeobște, scriitorii, mai ales prozatorii își ficționează biografia. Majoritatea romanelor sînt autobiografice, evident, cu alte nume de personaje și de locuri, decît cele reale. Ceea ce nici nu contează, întrucît, la oarecare distanță în spațiu și în timp, realitatea se autoficționează. Ce importanță are, pentru un cititor din Timișoara, faptul că eu, în *Dublă cetățenie*, am schimbat identitatea unor persoane și locuri reale? El, cititorul, oricum nu cunoaște nici persoanele, nici locurile, nici întîmplările. Sigur, ficționînd, poți spune mai mult, mai multe decît într-un interviu sau într-o mărturie destinată publicării. În ceea ce mă privește, devenind prea sincer, am și gafat, am și lezat unele sensibilități, care nici nu se așteptau, nici nu meritau acest (vorba lui Mircea Nedelciu) *tratament fabulatoriu*.